

Ynglefugle i Bøtø Skoven

2017

– afrapportering af optællingsprojekt

Foto: Michael Grell

DOF Storstrøm

2017

Titel: Ynglefugle i Bøtø Skoven 2017 – afrapportering af optællingsprojekt

Forfatter: Michael Borch Grell

Fotos: Michael Borch Grell

Forsidefoto: Havørne over Bøtø Nor sydtårn maj 2017

Udgiver: Dansk Ornitologisk Forenings Lokalfdeling for Storstrøm

Tryk: Rapporten er udgivet elektronisk og kan downloades via Guldborgsund Kommunes hjemmeside: www.guldborgsund.dk eller via Den danske Naturfonds hjemmeside: www.ddnf.dk

ISBN 978-87-970324-0-4

1. Baggrund

I forbindelse med Den Danske Naturfonds (DDNFs) opkøb af den nordlige del af Bøtø Skoven i foråret 2017 og et naturprojekt igangsat af Guldborgsund Kommune har en optællingsgruppe bestående af frivillige feltornitologer i 2017 udført en kortlægning af udvalgte ynglefugle.

Kortlægningen har haft til formål at optælle ynglebestande af følgende fokusarter: Alle rovfugle (med særligt fokus på havørn og lærkefalk), skovsneppe, huldue, turteldue, ugler (særligt perleugle), natravn, lille flagspætte, vendehals, hedelærke, sortstrubet bynkefugl (også på diget), skovsanger, rødtoppet fuglekonge, fluesnappere, rødrygget tornskade, ravn og gulrirsk samt andre usædvanlige ynglefugle.

Undersøgelsesområdet, der omfatter DDNFs del af Bøtø Skoven, betegnes i det følgende både som området og Bøtø Skoven.

2. Metode

Området blev opdelt i fire delområder, som havde hver sin hovedansvarlige optæller: a) Nordvestlige del (Simon Vikstrøm), b) nordøstlige del (Hans Lind & Gert Jeppesen), c) sydøstlige del (René Christensen) samt d) sydvestlige del (Michael Grell). Kort over undersøgelsesområdet, bilag 1. René Christensen og Michael Grell kortlagde også rødtoppet fuglekonge uden for egne områder. Det er sket mere sporadisk. Optællerne registrerede desuden relevante og usædvanlige ynglefugleforekomster, også uden for egne delområder. Thomas W. Johansen har suppleret med 3 kortlægninger af ynglefugle i skoven på tværs af områdeopdelingen.

Optællingerne blev påbegyndt efter et igangsætningsmøde med Guldborgsund Kommune den 26. april. Der mangler derfor besøg i den tidlige del af sæsonen (tabel 1). Kortlægningen af ynglefugle i 2017 har fungeret som en slags pilotundersøgelse, der har givet deltagerne bedre kendskab til området og dets ynglefugle. Kortlægninger blev primært udført i morgen- og formiddagstimerne. Der er udført 3 natkortlægninger.

Tabel 1. Ynglefuglekortlægninger i Bøtø Skoven 2017			
Optæller	Initial	Skovafdeling	Besøgsdatoer
Hans Lind & Gert Jeppesen	HLI/GJE	2, 3, 4, 7	7/6
René Christensen	RCH	10, 11, 13, 15, 16	25/5, 8/6, 18/6
Simon Vikstrøm	SVI	1, 5, 6	6/5, 26/5, 14/6, ca. 20/6 (nattur)
Michael Grell	MBG	8, 9, 12, 14	30/4, 3/5, 21/5, 26/5, 27/5 (nattur), 28/5
Thomas W. Johansen	TWJ	hele skoven	30/4, dato i maj, 2/6, (en natur?)

Det er ønskeligt, at der kan udføres en ny ynglefuglekortlægning i 2018, der strækker sig over hele sæsonen og omfatter flere arter (se anbefalinger s. 12).

Kortlægningerne blev udført ved at gennemvandre skoven i langsomt tempo og registrere alle de ovennævnte fokusarter med særlig vægt på at registrere adfærd, der indikerede lokale ynglefugle fx territoriehævdelse, redebygning, forældrefugle med føde i næbbet, udfløjne unger eller andet. Alle relevante observationer er noteret på feltkort med angivelse af yngleadfærd (optællingsmetoden er nærmere beskrevet i bilag 2).

Feltobservationsmaterialet er herefter analyseret af Michael Grell efter en gængs standard for kortlægningsundersøgelser (Falk 1990).

Undersøgelser af tidligere opsatte redekasser for perleugle (8 redekasser) og vendehals (30 redekasser) indgår også i denne afrapportering. Hans Lind og Gert Jeppesen har tjekket redekasser for vendehals, mens Simon Vikstrøm har tjekket redekasser for perleugle. Simon Vikstrøm har desuden som redekoordinator overvåget yngleparret af havørn.

3. Artsgennemgang

Nedenfor sammenfattes de bearbejdede resultater af de udførte kortlægninger. Vægten er på de fokusarter, der i samråd med Guldborgsund Kommune er udvalgt til kortlægning i 2017.

Antallet af vurderede ynglepar af de udvalgte fokusarter er sammenfattet i tabel 2 (side 10).

Havørn

Det faste ynglepar fik en enkelt flyvefærdig unge. Reden var placeret i en skovfyr i samme skovpart, der har været anvendt nu i tre sæsoner. Ungen blev første gang observeret den 10/7 fra Bøtø Nor sydtårnet (Christian Glahder iflg. www.dofbasen.dk). Det antyder, at yngleparret i Bøtø – som de foregående år – yngler forholdsvis sent, og noget senere end de fleste andre danske ynglepar. Også de to tidligere år lykkedes det for parret at bringe en enkelt unge på vingerne. I medio september holdt ungen stadig til i Bøtø Nor Fuglereservatet og i træerne i redeområdet. Her blev den også fortsat fodret af de gamle ørne.

Lærkefalk

Der blev i foråret og forsommeren flere gange set rastende lærkefalk i den nordlige del af området, over Mølledybet, skovbrynet og i de tilgrænsende enge ved Bøtø Nor fuglereservatets sydtårn. Der er ikke på noget tidspunkt set fugle, som udviste adfærd, der kunne antyde yngleforsøg. Det antages, at der i alle tilfældene har været tale om træk- eller strejfugle. Det vurderes, at der er potentiale for, at lærkefalken vil kunne yngle i området. Potentialet vil formodentlig stige, når der – som planlagt – etableres flere vådområder i skoven og der skabes flere åbne partier med græsning, da disse tiltag vurderes at forøge insektlivet med bl.a. flere guldsmede, som er blandt lærkefalkens foretrukne fødeemner.

Andre rovfugle

Et par *tårnfalke* vurderes at have ynglet i DDNF-området i værnskoven ud mod diget i den sydlige del. Et kuld på 3 nyudfløjne unger sås den 21. maj sidde tæt sammen i kanten af lysningen afdeling 13 (MBG). Tårnfalk er set stedfast gennem hele ynglesæsonen fouragerende på diget ud for skoven, i græsningsfoldene nord for (Mølledybet-området) samt i lysninger inde i skoven.

To adulte *hvepsevåger* sås i maj flyve op fra rast en tidlig morgen i den centrale del af området (MBG). Det vurderes dog, at der har været tale om trækfugle, idet der denne dag trak adskillige hvepsevåger gennem området og videre nordpå. Også i højsommeren primo august sås hvepsevåge over skoven. Det er imidlertid normalt, at de første fugle på returtræk kan ses omkring primo august. Der er ikke noget der tyder på, at hvepsevåge har gjort yngleforsøg i skoven i 2017.

Spurvehøg er jævnligt set kredse stedfast, jagende og flyvende i samme rute i de nordlige dele af området, over Mølledybet og skovbrynet gennem hele foråret og forsommeren, og det formodes, at der yngler et enkelt par i den nordlige del af skoven. Unger er imidlertid ikke set eller hørt, men der er heller ikke udført kortlægning i juli-august, hvor ungerne er mest vokale og synlige.

Musvåge er set kredse og i parringsflugt over området gennem hele foråret. Der er imidlertid ikke fundet nogen rede eller andre tegn på, at arten yngler i DDNF-området. Det vurderes derfor, at arten formentlig har sin rede i de sydligere dele af skoven eller et andet sted uden for optællingsområdet.

Især en yngre *rørhøg* hun (3k+) – samt enkelte gange også en han – er set raste og fouragere ret stedfast over Mølledybet, og det vurderes, at arten har gjort yngleforsøg her. Hunnen blev i april observeret gå ned i et bestemt område af rørskov og det vurderes, at hun har haft en rede her, og at der formodentlig er sket æglægning. Der er imidlertid ikke med sikkerhed set ungefodring eller udfløjne unger i Mølledybet. Der kan evt. være tale om, at en af hannerne med partner og rede i den centrale rørskov i Bøtø Nor fuglereservatet har haft en ekstra partner. Polygami er almindeligt forekommende hos kærhøge.

Skovsneppe

Mindst to territorier. En han kraftigt territoriehævdende i nordlige del af skoven (afdeling 1 og 2) og 1-2 territoriehævdende i området omkring Forvasken (afdeling 7, 9 & 10). Sidstnævnte sted sås to fugle jage hinanden ved 22:30-tiden den 27/5 og dagen efter krydsede en fugl Forvasken kl. 14:30 i fuldt dagslys! (MBG). Uklart om det var territoriestrid mellem 2 hanner eller kurmageri.

Huldue

Det er uklart om arten har ynglet inden for Naturfondens del af skoven i 2017. Der er to registreringer: Én ved vestenden af Forvasken den 25/5 og en syng. i løvskovshegnet på vestsiden af skoven ud for, hvor den vestgående markvej udmunder (akkurat uden for fondens del). Området ved Forvasken har været besøgt mange gang gennem sæsonen af forskellige observatører. Men der har ikke været andre observationer end fuglen 25/5. Det antyder, at der har været tale om en strejfende fugl. Hulduen kan være overset i løvskovslæbæltet, der afgrænser vestsiden af skoven ud for afdeling 5. Denne del har ikke været besøgt i 2017 bl.a. af hensyn til at undgå forstyrrelse ved ørnereden. Det anbefales, at der i 2018 sker mindst to besøg her for at registrere huldue og evt. andre interessante arter.

Turteldue

En fugl blev hørt syngende i afdeling 12 den 6. juni (TWJ). Arten blev ikke registreret ved andre besøg. Der er formentlig tale om en strejfende fugl (han), der har forsøgt at hævde territorium og tiltrække en mage, men uden held. Da habitatet er velegnet for arten, er det værd at eftersøge turtelduen målrettet i 2018.

Perleugle

26. maj blev de 8 redekasser, der er opsat til perleugle tjekket med stangkamera af SVI. Det er imidlertid kun de 4 af uglekasserne, der hænger i fondens del af skoven. Alle perleuglekasser var tomme bortset fra to, der indeholdt hhv. 6 æg af musvit og en anden der indeholdt sortmejsseunger, der blev fodret. Det foreslås, at der opsættes yderligere nogle redekasser i fondens del af skoven – se anbefalinger s. 11-12.

Natugle

Observationsmaterialet indikerer ikke, at natugle har ynglet i området i 2017. Adulte ugler er dog hørt skrike flere gange i den nordlige halvdel af skoven (TWJ, MBG). Begge observatører hørte en natugle skrike i afdeling 7 på forskellige datoer. Men der er ikke hørt tuden eller observeret unger eller andre afgørende tegn på, at et par har ynglet inden for fondens del af skoven. I forbindelse med atlasarbejde har MBG dog i 2016 haft ynglefund af natugle i andre dele af Bøtøskoven (uden for fondens del). Observationerne kan derfor evt. skyldes strejfende ugler fra par, der yngler uden for fondsområdet. Det kan imidlertid ikke helt udelukkes, at natugle kan have ynglet et sted i området – fx i løvskovslæbæltet i den vestlige del af afdeling 5, der ikke har været særlig godt undersøgt i 2017 (ingen nattere her).

Natravn

Arten er ikke registreret i Bøtø Skoven i 2017. Natravn blev eftersøgt på flere natekskursioner i maj og primo juni under optimale vejrforhold (stille og lunt), men uden at den blev set eller hørt. Arten var fra ultimo maj ankommet og territoriehævdende på adskillige af dens traditionelle ynglelokaliteter i Jylland og på Sjælland (www.dofbasen.dk). Hvis der yngler natravn på en lokalitet, er den som regel ret nem at registrere, da den synger meget vedholdende i aften og nattetimerne i en ganske lang periode fra ultimo maj til medio juli. Det vurderes derfor, at natravn ikke har været til stede i skoven i 2017. Arten er imidlertid tidligere registreret her, og den yngede formentlig i skoven i midten af 1970'erne jf. atlasprojektet.

Vendehals

En fugl (formentlig han) blev hørt synge på 3 datoer mellem 6/5 og 2/6 i afd. 10 og 11 i værnskoven ud mod diget (TWJ + SVI). Begge køn kan dog synge. Andre observatører så eller hørte ikke arten. Det vurderes, at der er tale om et muligt yngleforsøg.

HLI & GJE gennemgik den 7. juni alle 30 opsatte vendehalsekasser, desværre uden tegn på vendehalse. Men ca. halvdelen var besat af musvitter, som de har været siden 2012. Der er ikke ophængt vendehalse-redekasser i den del af skoven, hvor den ovenfor nævnte fugl blev hørt. Der findes dog i værnskoven langs diget en del gamle spættehuller, der evt. kunne være brugbare som redested for arten. Det vurderes, at en enlig han har gjort ophold og forsøgt at tiltrække en hun, men ikke er lykkedes med det. Primo og medio maj 2017 foregik der et betydeligt gennemtræk af skandinaviske vendehalse i landets østlige egne med usædvanligt stort "fald" flere steder bl.a. i København.

Det anbefales, at nogle vendehalsekasser flyttes til mere velegnede dele af skove – se anbefalinger s. 11-12.

Lille flagspætte

Der blev ikke iagttaget lille flagspætte i området i 2017. Så vidt vides er der aldrig registreret sikre ynglefund af arten i Bøtø Skoven. De seneste registreringer af lille flagspætte i Bøtø Skoven er iflg. www.dofbasen.dk 1 rastende 11. marts 2007 og 2 rastende 29. marts 2009. Det vides ikke, hvor i Bøtø Skoven disse observationer er gjort. Ellesumpen i overgangszonen mellem skoven og Mølledybet kunne være egnet som ynglehabitat for arten. Den for arten optimale habitat med gamle og døde elle-, birke- og piletræer er dog muligvis af et for begrænset omfang.

Hedelærke

Det vurderes, at mindst to par har ynglet/gjort yngleforsøg i 2017. Det ene yngleterritorium er beliggende i vestkanten af afdeling 12 og det andet i sydkanten af afdeling 14 (bilag 3). Der foreligger herudover enkeltstående observationer i afdeling 1, afd. 9 (på grænsen til afd. 12) og afd. 13. Der kan være tale om fuglene fra de førnævnte yngleterritorier. I område 12 registrerede TWJ en syngende fugl på to datoer. MBG registrerede 3/5 en syngende fugl, der hang stedfast i luften over den sandede kornmark få meter fra skovkanten. Det vurderes, at et par har ynglet/gjort yngleforsøg, og reden kan have ligget i det nye, sandede kørespor langs skovbrynet eller evt. i kornmarken (uden for DDNFs ejendom). I afdeling 14 registrerede TWJ en syngende fugl på to datoer og MBG den 3/5 en syngende fugl, der hang højt i luften over sydgrænsen af afdeling 14. Det vurderes, at et par har ynglet/gjort yngleforsøg i de sandede marker sydligst i afdeling 14. TWJ registrerede yderligere en syngende hedelærke syd for afdeling 14 uden for DDNFs del af skoven.

Sortstrubet Bynkefugl

Der er registreret to mulige par af sortstrubet bynkefugl – begge på Østersødiget. Det nordligste territorium vurderes at være afgrænset af redningsnummerskiltene P 418 i nord og P 419 i syd. Her sås en han den 26. maj vogtende fra top af død gren og 28/5 sås en vogtende og syngende han nær P 418. Det skønnes, at der desuden har været et andet muligt yngleterritorium ud for den sydligste hegnsplæ dvs. på sydgrænsen af fondens område, hvor en han sås vogte yngleterritoret den 29/5 (alle observationer gjort af MBG). Der har kun været de to nævnte besøg på diget, og materialet er derfor lidt tyndt. Men observationerne af vogterhanner er sket på de samme steder på diget, hvor to par havde udfløjne unger i 2016. Det vurderes derfor, at de samme to yngleterritorier også har været besat i 2017.

Skovsanger

Der er registreret 7 mulige ynglepar i området i 2017. Vurderingen er baseret på registrering af syngende hanner i yngletiden i egnet ynglehabitat. Flest blev der registreret på en kortlægning den 21. maj, hvor 6 forskellige hanner sang. De fleste (5 hanner) registreredes i et afgrænset, sammenhængende område bestående af den sydlige del af afd. 1 samt afd. 5 og afd. 6 (bilag 4). Fuglene yngler her – ganske overraskende – i forholdsvis monoton og ensaldret (skønnet) 30-40-årig sitkagran-bevoksning (afd. 5 og 6) samt i fugtig blandskov med varieret struktur (afd. 5). Herudover er der registreret syngende hanner i afd. 9 og 12. De tætte sitkagran-beplantninger i den vestlige del af området synes at udgøre en velegnet ynglehabitat for arten, da det er her, at tætheden af ynglefugle var størst. Der er mange insekter bl.a. stikmyg (!) i dette område og dermed formentlig rigelig føde. Skovsangeren ser derfor generelt ud til at foretrække de fugtige dele af skoven med tæt gran, ældre skovfyr og blandskov af bævreasp og birk vest for

den nord-sydgående hovedskovvej. Der blev således ikke registreret territoriehævdende skovsangere øst herfor i 2017. Det kan ikke udelukkes, at enkelte af de registrerede syngende fugle kan have været skovsangere på gennemtræk. Det er almindeligt forekommende, at arten kan synge under trækket.

Flere af de store sitkagranbevoksninger er planlagt fældet og ryddet som et led i naturprojektet. Det vil sandsynligvis medføre, at arealet med passende ynglehabitat reduceres, og dermed også, at bestanden af skovsanger formindskes. Det bliver interessant at følge artens udvikling fremover.

Skovsanger ynglede med flere par i Bøtø Skoven i 2017. Foto: Michael Borch Grell.

Rødtoppet fuglekonge

Ud fra observationsmaterialet vurderes det, at ynglebestanden af denne art i 2017 fordeler sig som 5 sikre ynglepar, 2 sandsynlige ynglepar og 3 mulige ynglepar (bilag 5). Vurderingen bygger på afgrænsede sangterritorier med obs. af syng. fugle på mindst 4 forskellige datoer (sikre par), mindst 2 forskellige datoer (sandsynlige par) og en enkelt dato med obs. af syngende fugl (mulige par). Ynglefuglene i de sikre territorier har været forbavsende stedfaste inden for ret små arealer. De sikre par fordeler sig på afd. 2 (2 par), afd. 4 (1 par), afd. 6 (1 par) samt afd. 7 (1 par). De sandsynlige par registreredes i afd. 11 og 12. Mulige ynglepar registreredes i afd. 5 (2 forskellige steder) og afd. 9.

De sikre yngleterritorier med mange observationer fordelt over hele sæsonen ligger (bortset fra et enkelt) alle øst for den nord-sydgående hovedskovvej. Habitatene består typisk af ældre nåleblandskov med store, gamle lærketræer, sitka-, rød- eller ædelgraner iblandet en smule løv typisk birk. Det vurderes, at især ældre grantræer 80+ år er vigtige for arten, og at habitatene skal bestå af både ældre og yngre nåletræer og have en etageret struktur. Det enlige ynglepar vest for skovvejen yngler i et område med lignende habitatstruktur.

I forbindelse med naturprojektet vil der ske omfattende fældning af især sitka- og rødgran, og det kan muligvis betyde reduktion af arealet med nåleskov, som er velegnet for arten, hvilket kan påvirke ynglebestanden. Det vil blive interessant at følge artens udvikling de kommende år.

Foto: Michael Grell

Rødtoppet fuglekonge. Foto Michael Borch Grell.

Fluesnappere

Der registreredes 1-2 ynglepar af *grå fluesnapper* i afdel. 6 og afd. 8. Første observation var af en fugl, der sang og hævdede territorium den 21/5 i hjørnet, hvor afd. 6, 8 og 9 støder op til hinanden. Den 26/5 sås og hørtes en syngende og varslende fugl omtrent midt i afd. 8. Området består af lysåben løv- og nåleblandskov med mange gamle bævreasp og birketræer – flere med spættehuller og naturlige huller og sprækker, som kan udgøre velegnede redesteder for arter. Det skønnes, at det er samme territoriehævdende fugl/par, som er set på de to datoer i slut-maj. Men det kan ikke helt udelukkes, at det kan dreje sig om to forskellige par. Stedet blev ikke genbesøgt senere i juni.

Hverken *broget* eller *lille fluesnapper* er observeret i yngletiden i forbindelse med registreringerne.

Gulirisk

En enkelt fugl sås og hørtes overflyve lysningen syd for Forvasken den 15. maj (MBG). Fuglen fløj kaldende sydpå og vurderes at være en strejfende fugl. Der er ingen tegn på, at arten skulle have gjort yngleforsøg i området. Gulirisk yngler på Sydfalster traditionelt ved Marielyst centrum ca. 4 km nord for skoven. Det vides dog ikke, om arten har ynglet her i år. Der har i 2017 ynglet et par i Gedser by (ca. 4 km syd for

skoven). Den observerede fugl kan komme fra et af disse to områder, være en forsinket trækfugl eller være en omstrejfende fugl uden fast ophold. De gulirisker, der yngler på Sydfalster, er næsten altid fundet i enten sommerhus- eller byområder og de foretrækker tilsyneladende mere kultiverede lokaliteter med stor variation af træ- og buskearter samt plæner med lavt græs. Så vidt vides har gulirisk ikke tidligere ynglet i selve Bøtø Skoven og det vurderes, at habitatet ikke er optimal for arten.

Rødrygget tornskade

Arten er ikke blevet iagttaget i området af optællerne forbindelse med de udførte kortlægninger i 2017, og der er ingen tegn på, at arten har gjort yngleforsøg i optællingsområdet. Den blev heller ikke set i det område, hvor et par ynglede i 2016. Dette ynglepar sås lejlighedsvis fouragere i en stor tømmerstak inde i fondens del af området, men ynglede sandsynligvis uden for selve skoven i et levende hegn langs en kreaturfold. Parret blev i juli 2016 set med 3 flyvefærdige unger i dette område uden for selve skoven. Tømmerstakken blev i øvrigt fjernet i løbet af forsommeren 2017. Forsommeren var i 2017 usædvanlig kold og regnfuld netop i den periode, hvor rødrygget tornskade normalt ankommer til Danmark. Det dårlige vejr kan være en væsentlig årsag til, at der tilsyneladende har optrådt færre ynglepar af arten på Sydfalster i 2017 sammenlignet med 2016 (MBG, egne obs.). I år hvor vejrforholdene er mere optimale vil chancen for stedfaste fugle og ynglende par i Bøtø Skoven formentlig øges.

Tabel 2. Ynglefugle i Bøtø Skoven 2017					
Vurderede ynglepar af udvalgte fokusarter					
Dansk	Latin	Sikre + sandsynlige	Mulige	Total	Observeret
Havørn	<i>Haliaetus albicilla</i>	1	0	1	
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	1	0	1	
Lærkefalk	<i>Falco subutteo</i>	0	0	0	ja
Tårnfalk	<i>Falco columbiarius</i>	1	0	1	
Rørhøg	<i>Circus aeroginesus</i>	0	1	1	
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>	2	0	2	
Huldue	<i>Columba oenas</i>	0	0	0	ja
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>	0	0	0	ja
Perleugle	<i>Aegulus funereus</i>	0	0	0	nej
Natugle	<i>Strix aluco</i>	0	0	0	ja
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	0	1	1	
Lille flagspætte	<i>Dendrocopos minor</i>	0	0	0	nej
Hedelærke	<i>Lullula arborea</i>	2	0	2	
Sortstrubet bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>	0	2	2	
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	8	2	10	
Rødtoppet fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>	7	2	9	
Grå fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	1	0	1	
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>	0	0	0	ja
Rødrygget tornskade	<i>Lanius collurio</i>	0	0	0	nej

4. Diskussion og anbefalinger

Kortlægningen af fokusarter af ynglefugle i 2017 har vist, at en række af arterne yngler i området. Men der er også fokusarter, som *ikke* er fundet ynglende i 2017 bl.a. lærkefalk, natravn, perleugle, lille flagspætte, gulirisk og rødrygget tornskade. Det vurderes imidlertid, at nogle af disse arter – lærkefalk, natravn, perleugle, og rødrygget tornskade – potentielt vil kunne findes ynglende i skoven. Det vurderes til gengæld, at habitatet ikke er optimal for lille flagspætte og gulirisk, som derfor antageligt ikke er potentielle ynglefugle på lokaliteten. Det er ønskeligt, at ynglefugle-kortlægningerne fortsættes de kommende år mhp. at afklare fokusarternes ynglestatus og for at følge, hvordan skovens ynglefugle reagerer på de ret betydelige ændringer af skoven, som naturprojektet vil medføre.

I forbindelse med de udførte kortlægninger af fokus-ynglefugle er der også observeret andre ynglefugle i skoven. Der synes bl.a. at være en pæn bestand af skovpiber. Det er indtrykket, at tætheden og diversiteten af ynglende skovfugle er ganske høj, og det kunne være spændende at fremstille en fuldstændig liste over alle de ynglende fuglearter i fondens del af skoven på baggrund af en fremtidig, udvidet undersøgelse.

Pga. af skovens geografiske beliggenhed bør man fremover bl.a. være opmærksom på potentialet for indvandring af nye østdanske ynglefugle. Dette potentiale kan blive styrket af de forskellige tiltag, som sker i naturprojektet. Turtelduen, som sås i 2017, kunne være et eksempel herpå. Man bør imidlertid være opmærksom på et behov for eventuelt at justere forvaltningen, så den bedre kan understøtte ny-indvandrede, sjældne arter.

Baseret på det kendskab til skoven og fuglelivet, som er skabt via årets (og tidligere års) undersøgelser, er nedenfor sammenfattet nogle anbefalinger til, hvordan fuglelivet og biodiversiteten i bredere forstand kunne styrkes i den fremtidige forvaltning.

Forslag til styrkelse af og forbedret viden om fuglelivet i Bøtø Skoven

Opkøb af den resterende del af Bøtø Skoven, så man kan forvalte skoven som en helhed.

Opkøb af græseng vest for skoven (Bøtø Sønderød), så der kan skabes integreret forvaltning af skov og åbent land vest herfor.

Integreret forvaltningsplan for Naturfondens og statens arealer i Bøtø Nor og Bøtø Skoven inkl. private lodsejere, der ønsker at være med, så området kan forvaltes efter fælles, langsigtede natur-målsætninger og så de vigtige overgangszoner mellem habitaterne kan plejes integreret. Særligt fokus på hydrologi, hævet vandstand og kreaturafgræsning i hele området.

Mere våd. Våde partier nær diget søges om muligt udvidet. Gennem ændret hydrologi fastholdes vinter-vandstanden i ellesumpen i afd. 1 og de dele af skoven som støder op til denne. Vandførende grøfter, der dræner jordbunden i afd. 5, 6 og 8 tilstoppes. Vandførende grøfter og afløb fra Forvasken tilstoppes flere steder i udløbet. Der bør etableres 1-2 større vandhuller eller småsøer i delområde 12 og 13. Det bør undersøges om man kan tilføre vand til forbedring af hydrologien i skoven fra hovedafvandingskanalen.

Flere gamle træer, stød og dødt ved. Gamle træer (80+) af alle træarter bevares som udgangspunkt, hvor de står. Især gamle graner, fyrretræer, lærke- og løvtræer som sortpoppe, birk og bævreasp. Rødtoppet fuglekonge synes fx at være en forkærlighed for ældre grantræer. Værnskovens med ellesump og gamle